

QUÆSTIO MEDICA.

93.

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS

manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ-octavâ

Februarii anni M. DCC. XXXIV.

M. LUDOVICO - PETRO LE HOC,

Doctore Medico, Consiliario Medico Regis ordinario

in ejus Castelleto, Præside. *autore.*

An initia Morbi acuti Amara?

I.

NON ideò morem gesseris consuetudini cuilibet, quia usu receptissima. Experimentis obtemperat Medicus, scilicet quando rectâ ratione innituntur, naturamque sequitur semper inter-operandum ducem. Imprimis habet ante oculos mirandam illam villorum intertexturam commodatitio labore oscillantium, humoribusquè motu perpetuo circumquaque agendis aptissimam. Vivit homo, vigetquè, si fibrarum contractio æquabilis, si libera earumdem relaxatio. Tunc solitas sanguinem ire, redire vias; tunc humores placido agmine fluere in alveis suis: tunc secretiones peræquâ proportionem fieri, & excretiones. A motu igitur solidorum humoribus impresso, vita; à villis verò flexibilibus, iisque vim suam in liquores subiectos citrà obicem exercentibus, sanitas. Sed quàm fragilibus fulta utraque fundamentis, tot discriminibus objecta, quot fibrillis humana machina coagmentatur; contrahantur plus æquo, ultrâ quàm par est dilatentur, rigescant, intempestiva tensio sit, importuno denique Erethismo laborent; hinc ineluctabilis morborum ilias. Quid enim? vasorum spasmate alveos coarctari, crispari fibras miserum in modum, easdem torpere velût exanimes, Annibalem ad portas, totiusquè sæpè microcosmi dispendium. Interea liquorum nulla quies; intus aguntur velût æstro perciti, eoquè velociori gradu dextrorsum sinistrorsumvè per apertos discurrunt alveos, quo majori vasorum spasmo vetitum est, nè præterfluerent suos. Væ fibris obstantibus, ni perduellem citius liquorum affluentiam innatâ sibi vi refrænaverint. Opposito aggere præcipites ruent quâ data porta, nihilquè aliud speraveris inde, nisi stragem immensam, luctuosâquè omnia, motum in horas turbidiorum, excandescens magis ac magis incendium, distenta crudeliùs vasa seditioso malè turgida liquore, qui quidem eò fluit, ubi minor est renixus. Nèc datur hic calamitatum finis: quos etenim sensisti magno damno tuo tumultuosos, eos experire posthac maximo periculo stagnantes, coagulatos, putridos, acriores factos diuturniori morâ, quâ

A

fibrarum molestius tùm vellicatarum Erethismus augeatur. Sanguis per arterias & venas diffusus nèc amplioribus vasis abstinabit, nec iis quidè quæ lymphæ sècernendæ natura destinavit: majora inexpectatus vitiabit refluendo; Lymphatica distendet mole nimia, pervadetquè insolens. Nullus jam excretionum ordo, nullus secretionum exitus, earum materies corrumpitur, adulteratur, *lutequè furens discordia regnat*. Ex gemino hoc humorum sanguinisquè fonte derivata clades in singulas humani corporis partes fluit, diversas pro diversis appellationes sortitura: si cerebri membranas attigerit Erethismus; phrœnitis, delirium: si Plevram fauciet, Plevritis nuncupatur: Pulmones infecerit, habes Hæmophthism, Asthma, Peripneumoniam: jecori insideat; ei hepatici, renibus, Nephritidi nomen est: si quandò vesicam momorderit Ischuriam dicas, aut Dysuriam: abdomini inhærens, ardentes, ut aiunt, febres excitat: tantus deniquè fit Erethismi grassantis ubiquè impetus, ut scabiem sæpè sapius suam singulis simul humani corporis partibus affricet; quemadmodum videre est in Variolis, Putridis Febribus, & Morbillis. Hinc acuti morbi, veluti milites ex equo Trojano. Acuti porrò dicuntur ii quibus paucula finem constituit dies, gravibus adeò symptomatis comitati, ut vita hominis maximum in discrimen adducatur, *præsentemquè intentent omnia mortem*. Cave igitur acutorum causam efficientem & proximam cùm secundariâ promiscuè habeas: nequè tunc humorum emendandus acor, cùm vehementia spasmodorum removenda. Apage oppidò remedia illa sint, quorum adminiculo vasorum spasmati vires accesserint.

I I.

QUEMADMODUM ab elaterii ministerio pendet in horologio, ut rotæ sibi invicem respondentes, varios ad normam orbes conficiant, ipsaquè acus distincta horarum *punctula* circumeat & indicet: eadem ratione dederis fibras elatere donatas, aptè secum invicem connexas, protensas molliter, reciprochè & æquabiliter oscillantes, statim exurget corpus humanum, in quo liquores, quoscumque volueris, ex imperatoriâ fibrarum voluntate quaquaversus moveantur. Nec id experimenti intentatum mortalibus omninò est. Nil industriis arduum. Extat apud serenissimos Duces de *Wirtemberg* in egregio illo, quod summâ curâ adornavere, machinarum hydraulicarum cimeliarcho, extat statua quædam hominem exhibens, venis arteriisque suis instructa, adeò ut naturæ æmula Ars Chyli motum, variosquè sanguinis mœandros, servatis adamussim strictioribus mechanicæ legibus imitetur. Fluunt ergò liquores ad nutum solidorum, nec nisi ex solidorum vitio proficiscitur, si qua insit liquoribus lues. Undenâm enimverò habeant ut progrediantur, circulosquè agant innume-

ros? propinaret se deridendum, quisquis proprium liquidi pondus, inditamque ipsis à naturâ vim incusavêrit. Ad populum pñâleras: neque enim liquori cuiuspiam datum vel tenuissimo, ut per se ipse sive fursum, sive deorsum, sive circularim moveatur, quem statim ac sibi ipsimet vel quieto aëri permiseris, stupidum jacere videas, & veluti plumbeum. Quâ quidè in re ea omnia ad manum sunt, quibus mechanici abutuntur. Fulcrum desideras? ossibus innitere, potentiam? nulla elaterio major. Quis fibras organum motûs nolit esse vel instrumentum? Liquor admissus ponderis vices gerit, quem si jussêrit elaterium fluere inter canales suos, quisquis ille sit, v. g. Betaceum jus, legitimos exercebit motus machina, nec aliud in liquore forsàn reprehendes, quàm quod careat partibus iis, quæ nutritioni secretionibusquè interserviant. At concordia huic perperam adversatur fibrarum Erethismus. Obseratis exempli causâ, quæ innumera sunt in pulmone capillariibus vasis, febrim illicò excitari, alacrius graviusquè micare arterias, agrè fieri viam sputis è pectore, irrequietum oriri lateris dolorem, anhelum interpolatumquè suspiriis spiritum. Jam non suus est sanguini color, lento, tenaci, glutinosum dixeris: alvus suppressior, tumidi oculi, igneum rubentes genæ, inextincta tandem linguæ palatiquè siccitas, malè vellicari, spasmoquè laborare arguunt fibrillas ad unam omnes. Singula quid memorem mala, quorum fecundior est fibrarum Erethismus parens? liceat de jecore nonnihil addere, cujus si se nimio liquore canaliculi ingurgitaverint, nascaturquè indè eorundem inflammatio, quantus regionem hanc quamquè acutus excruciat dolor? refluit bilis in venas & arterias, hinc sanguinis coagulum. Caveant & sibi ab humore contagioso cæteri quicumque corpus humanum liquores aluunt: singulis suffusa sive urinis, sive lymphæ, ne sputa ipsa excipias, omnibus deniquè simul & colorem suum vicinior asperget, & vitium. In propinquo discrimen est. Cutis arida, nimium tensa, subjectivo igne adusta, nullo humore recreata, calor præter naturam æstuans, acerbumquè adeò parti laboranti dolorem inurens, ut impatienter eò loci linteorum, subuculæ ipsius lineæ molem sustinueris: sititur inexhaustè: caligant oculi: nil nisi amarum sapias: continuo implacabiliquè pervigilio torquearis: vix ægram crebris trahas suspiriis animam: nulla ciborum appetentia, maxima pulsûs durities & frequentia. Quid ad hæc Medicus misero assidens? quâ ratione periclitanti opituletur, nil habeat antiquius, quàm ut sanguis ad intermissa munia redeat citò citius, succi crassiores sibi què invicem adhærentes sese explicent, atquè iterum, ut moris erat, fluant, acriorum æstus deferbeat. Quod quidè præstabit feliciter, si remittat deviantium humorum impetus. Istud verò rei medicamentis quibuscumquè cave peragendum putes. Ad

diluentia confugas : horum ope fibrarum Erethismus evanescet , comprimetur spirituum furor. Diluentium est potionum novum evolvere elaterium ; fibras flectere , mitigare , quas innoxio pede decurrunt in tenuissimos quosque alveolos blandè irrepentes. Indè plurima villorum salus , qui totam intus vasorum seriem complexi , ubi primas amici roris guttulas combibere , præposteram asperitatem paulatim exuunt , ad motum facti paratiores.

I I I.

SUA sunt arti hippocratica mysteria , quibus initiare quoslibet Spiaculum est. Arcendas ab iis quamplurimum mulierculas velim & bene multos ejusdem furfuris homines. Unica medicastri hisce morborum sanandorum via , amara temerè propinantibus semper , quicumque te lecto morbus affixerit , etiam acutus , & eo præsertim temporis puncto , quo toti machinæ minitans incendium parat. In eodem luto hædere Medici complures , quos tanto nomine insigniri piget , adeoque in immensum ulus iste convaluit , ut præcipuus oriatur indè Chirurgorum , & *libitinæ quæstus acerbe*. Ubi conclamatum de homine est , Medicum rogant. Quid faciant ? quo se vertant ? nullum non movere lapidem ut morbum vincerent , apozematis indomitum. Deos immortales ! quasi verò nihil salutiferum sit præter apozemata , nèc ad rem pertineat , quo quis morbi genere afflicteretur , quo natus fuerit cælo , quo corporis habitu ; quasi verò nulla sexuum aut ætatis ratio habenda sit , divinaquè illa Medicorum scientia plantulis aliquot , puta cichorio sylvestri , linguâ cervinâ , &c. totidem veluti cancellis contineatur. Cui quidem consuetudini præterea eo promptius repugnandum , quod & mechanicam humani corporis œconomiam subvertat , & hominum saluti adversetur , in ipso præsertim morborum acutorum exordio. Quid enim commendat amara , nisi quòd saporem præ se ferentia vehementissimum , salinisquè horrida aculeis nervosas linguæ papillas pungendo exagitant. Testes eà de re appello centaureum minùs , fumariam , carduum benedictum , &c. quorum partes plurimo sale rigentes videris , si admoto igne evolvantur , fibrillis astringendis peridoneas. Hinc Hermannus Corticem peruvianum graphicè depingens , *ob salia fixa* , inquit , *rigidissima & amarissima substantiæ terreæ & astringenti inclusa insignem obtinet vim antisebrilem*. Porro cùm eadem ubique sit amarorum medicamentorum fors , nec nisi gradibus inter se differant , pro majori suâ vel minori amaritudine mordent acrius , leviùsvè. Quæ verò papillis linguæ nervosis infixere spicula , iisdem fodiunt & fibras stomachi , arterias , vasa ipsa capillaria , tota deniquè membranarum compages eò periculosius tor jaculis parer , quò nervuli quibus constat linguæ papillis tenuiores sunt & graciliores. Sed frustra his immoror. Quid corpori humano , cùm salibus quos horret natura , nec ulli

In Cynosurâ.

unquam in homine liquori admixtos voluit, nisi ut eliminarentur? extrahas sales è lymphâ vel sanguine ipso, sales, inquam, utrique adeò insensos, ut doleat statim, si quid urinam exportandis salibus destinatam intercurrentum morabitur. Consentent igitur sibimet-ipsis. Verant agrorum iusculis vel minimam salis micam injici, quâ fronte iisdem præscribunt apozemata multo sale formidanda, in quibus si mitior videatur plantarum vis, ipsissimum adjiciunt sal Glauberianum, Rupellense, &c. eâ mente, inquit, ut efficacius agant, hominum verò benè cordatorum judicio, ut mortem maturent ineluctabilem. Nec mirum si res eò recidat. Acutus enim morbus hominem invaserit, tunc solida moveri impatientius, fibrarum situm non eundem esse, crispari eas rugisque obduci, urgente jam Erethismo torreri febribus artus, jam secretiones nullas, earum materiem corrumpi, sanguinem, lympham in se concitata refluere, interclusisque viis concreescere, indurari. Quis in tanto discrimine de amaris cogitet, nisi in mente habeat Erethismo vires, morboque ipsi calcar addere? sed nonnihil ad hæc superba medicastorum imperitia. Stimulis opus est, ut ne parietes alveorum impunè lambant apozemata, quemadmodum aqua telam ceratam, & irrita prætergrediantur. Stimuli autem illi, immixti apozematis amarorum sales. Hæc retulisse, refutasse est. Quanam etenim in collatione istâ similitudo? amaris istud nominis eâ de causâ inditum, quia pungunt, eoque ipso procùl ab aquâ discrepant & abhorrent. Neque etiam solidis par ratio est cum telâ ceratâ, si quando fibrarum partes spasmi violentia irritaverit. Nemo sanus equum ferocem calcaribus premit; temerè stimulos addiderim solidis spasmi circumquaque laborantibus. Tunc stringi miserebilitè alvum, neque in mentem veniet cuiquam, ut tensior nimio purgamenti subducatur. Admissa stomacho semel, evolutaque amara postquam fibras ejusdem & intestinorum nervosas malè vellicaverint, chylo se insinuant, recto indè in sanguinem tramite, cujus massam adulterant. Vitiato fonte, plurima rivulorum lues; lymphæ, liquores denique omnes contagio ineluctabili corrumpuntur. At obsistendum est humorum coagulo: non ego inficias iverim. Quâ verò ratione, hoc opus, hic labor est. Tanto muneri imparia crediderim amara esse. Scitent sale multo, fassi jam multoties sumus; sed quid indè, ut liquores fluant? impellantur ne ideò huc illuc quod acriori eos salium copiam condideris? altius ergò repetenda res, standumque principiis cum sanâ Physicâ magis coherentibus. Stagnant liquores, quia minùs æquo teruntur: terere autem solidis solis à naturâ concessum. Solidorum igitur elaterem diligentius attendas; solidis medecare; elaterium restituas: interceptæ sunt elaterii vices, prima hæc est

origo mali : revocentur ad pristinum statum , unica eaque certissima erit reparandæ salutis via.

I V.

RATIONE pugnativimus hucusque. Suum etiam auctoritati experimentisquæ robur est. Amara inter medicamenta præcipuas , si qua Helvetio^a, Hoffmannoque^b fides , obtinet Kina-kina , cautumque idèò Medicis diligentèr , ne furentè primo februm æstu admittatur. Tunc membranas sollicitaret nimium amaritudine suâ , & exstimularet. Quid factò opus ? quid providendum ? scilicet ne pulsus arteriæ durior sit , nè lingua arida , ne externus cutis , internus viscerum ardor. Hæc cures sedulò , alioquin sanguis admoto novo igne vehementiùs torreretur : hinc obstruções , hinc tabes , hydrops , iterus , cachexia. Priùs ergò expedita sit sanguinis inter canales suos fluentia. Ab istâ viâ ne latum unguem recesseris , velim. Agitur vita hominum , quam sæpe sæpius extremo discrimini obtulit propudiosa sanè medicastrosum temeritas. His nulla servatur temporum differentia ; Corticem Peruvianum in ipso morborum acutorum exordio adhibent , flammæque exsuscitant magis ac magis , longè omnia latèquæ vastaturas , nisi potionum diluentium assiduâ conspersione restinguantur. Anteeat tamen vasaquæ nimio sanguinis pondere gementia levet præmissa venæsectio. Fibrarum spasmo intercedendum maximè , quarum inimica nunquam remittere asperitas , infinitos licet exsiccaveris ptisanæ calices , quandiu potionibus intercludetur diluentibus iter , quò ad remotam usque mali sedem perducantur. Visi etenim ægroti complures , quorum sanguis liquoresquæ cæteri exhaustis intrâ diem unius spatium , ptisanarii *pintis* , ut Gallicè loquuntur , plus viginti , nihilo fluere expediores. Cur ita ? in promptu causa est. Intermissæ elaterii vices. Tumebant vasa plus æquo. De solidis cogitandum , solidis tulissēs opem , elaterio pristinum rediissēt vigor , statim fugissēt hostis , nec liquorum diutiùs stetiissēt coagulum. Pereant igitur malè sulphura illa fictitia , nugatorii sales , cūm commenticio humorum intus effervescentium æstu , undè oriri singulos humani corporis motus , secretionesque ipsas perpetuam asserunt. Cūr ligna foco subjiunt ? Sām nimia viget in acutis morbis amarorum copia. Ægrè fluit bilis , jacet stagnatque sæpè sæpius in jecore , refluit in sanguinem , os ipsum ingrata afficit amaritudine , novas indè nasci febrium reversiones quis dubitet ? Flagrant omnia , & tu oleum flammis infundas , sitim salinis , calorem æstu , amara amarioribus corrigere ausus & emendare. Flectet villos quibus allabatur sanguinis lymphæquæ serofus humor , molliet mitigabitve instructus ipse pugnacibus amarorum spiculis ? absit crediderim : futurumquæ esse , ut laceffitæ salibus

^aIn Theſide
Kina-kina.
^bFriderico.

fibrillæ taceant, nec injuriam ulciscantur. Bellum recrudescet, spasmus in horas major fiet & contractior, tremuli inordinatiquè tendinum subsultus, promiscui malè spiritus & liquores, morbus contumacior; tantæ molis erat salibus, amarisquè abstinere intempestivis, quos quidè ipsissimos exorta seditionis facem tot malorum authores incentoresquè, non verò peculiarem morbi vim, procùl ab opinione populari dissidens, insinulaveris.

V.

VIDERE mihi videor concitatum in me totum, qui plurimus est, præstigatorum gregem. Nequè enim desunt quæ contra referant, àt floccificienda. Quâ ratione ergò, inquirunt, diluentia ædificabis, ruat Medicina, fame pereat Medicus necesse est, si nihil jubeas aquæ intermisceri crudæ nimium austeræquè. Aquam tu nudam ægro propinaveris? quidni. Utinam liceret, nec vana Medicos labefactarent vulgi præjudicia. Temnitur aqua, quia vilis & de medio sumpta, morbosquè parvo fugare nefas. Sed quid aquæ novi accidit, quam exquisitâ tot rerum diversarum farragine onerant? Adulteratur. Caveat à pravâ istâ ratione agendi Medicus sapiens; sicquè præjudicatis vulgi opinionibus obtemperans, plantulas aliquot molles aquâ excipiat, ut nihil ex nativâ ipsius *fluiditate*, nihil ex amicâ dulcedine, nihil ex innatâ levitate detrahatur. Hominem decipias aliquantulum, per me licet, àt occidere nolo quem sanare aggrediaris. Horret phlebotomiam plebs & quidquid simplicior natura docet, præstigatorum amans, eoque sanandam promptius se certiusque existimat, quò plura numero, nomine barbariora, longiusquè accersita remedia præscribuntur. Atquè iste usitator mos in divitum ægronationibus; fortunæ accommodanda medicamina: nequè enim eadem *togatis* proponantur, quæ *tunicato popello*. Remedium illud lubentius vorant quod multo auro vaneat. Hinc guttæ illæ nuperis hisce diebus per ora hominum volitantes, flavæ aliæ, his bilem: aliæ lactææ, his lympham assignant. Hinc dissolventia aurea, auratum elixir, pulvis aurificus, nihil non aureum, inania stolidarum aurium ludibria. Nèc minoribus Cachinnis dignas existimem tenebrosas illas medicamentorum appellaciones, intimum cum intimo, cadaverosi liquoris ope copulantium, quò mortuû ipsi ad vitam revocentur. Nota omnia hæc Medicis prudentibus; àt ne minima quidè adhibita fides. Amicorum instar habebant Pharmaca: nemini pauciores veri nominis amici sunt quàm qui pluribus indiscriminatim assuefacit. Mutata in pejus à medicastro hodierna praxis: oleum, sales & amara crepat mera, Vulcano, etiàm affinior cujus auxilium mutuata, Chymicastro intellige, mille inauditos sanandi modos, alius forsàn dixerit mille nocendi Artes excogitavit. Illuc undè abiî redeo. Amara nolim omninò

eliminariet. Præstant in chronicis: nèc præsentius quidquam remedium suaserim, si cujus sanguinem, Scorbutus, Scabies, Lepra vitaverit. Idem esto iudicium de scrophulosis, melancholicis, hypochondriacis, &c. Veteres eâ de re Medici concinunt cum recentioribus, firmari amaris stomachum & corroborari, promoveri digestionem, quatenus fibrillæ gastricæ benignâ manu palpatæ, ac titillatæ, liquorum, sanguinisque ipsius accelerant gradum. Non aliunde desumenda forsân febrifuga illa quam miramur, Kinâkinæ vis. Sed quorsûm ista in primo acutorum morborum impetu? Nil corroborandum tunc temporis, nil concoquendum. Placet & in acutis morbis amarorum haustus, scilicet quando senescunt; Erethismiquè æstus evanuit. Tunc fibras, ut quæque graviori spasmo distenta est & contorta, ita jacere imbelles, languidas, sine viribus, sine ictu, *atoniâ* laborant, lethali veterno correptæ, quem amarorum stimulis excutere studeas, claterio vires novas adjungere, tardiores excitare fibrarum oscillationes. Quid verò cum prima mali rabies debacchatur, vinci adhuc nescia? fiat venæ incisio. Hac missus cruor vasorum tensioni modum, Erethismo finem, aquosisque viam liquoribus parat, qui vasorum alveis undique excepti liberiozem jubeant obambulare sanguinem, liquoreisque alios; eisdem mitefcere, recreari, solidasque partes posito rigore subigant & emolliant.

Non ergò initio Morbi Acuti Amara.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

<i>M. Franciscus - Josephus Hunauld, Regiæ Scientiarum Academia Socius, in Horto Regio Parisiensis Anatomæ & Chirurgiæ Professor ac Demonstrator.</i>	<i>M. Paulus - Jacobus Malouin,</i>	<i>M. Franciscus Gouël.</i>
<i>M. Ludovicus - Petrus Le Hoc, Consiliarius, Medicus Regis ordinarius, in ejus Castellæto, Altitus Præses.</i>	<i>M. Joannes - Baptista Boyer, Consiliarius Medicus Regis ordinarius in supremo Galliarum Senatu.</i>	<i>M. Urbanus Leaulté.</i>
<i>M. Antonius - Nicolaus Guenault.</i>	<i>M. Desiderius - Claudius Fremont.</i>	<i>M. Franciscus Assorty, Antiquus Facultatis Decanus</i>

Proponebat Parisiis ANTONIUS-JOANNES DAVAL, Parisinus, Facultatis Parisiensis in utroque Jure Licentiatus, in supremo Galliarum Senatu Patronus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1734. à sextâ ad meridiem.